

**“VERGİ SİSTEMİMİZİN
TÜRK EKONOMİSİ
ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ”
KONULU PANEL**

- Panel 23.10.1999 günü Ankara Dedeman Otelinde yapılmıştır.

AÇILIŞ KONUŞMALARI

Erdoğan ÖNER

(Maliye Bakanlığı Müsteşarı)

Masum TÜRKER

(İstanbul Milletvekili)
TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu Üyesi)

Coşkun ARAS

(Vergi Denetmenleri
Derneği Başkanı)

PANELİSTLER (Soldan Sağa)

Gazi Üniversitesi İ.İ.B.F. Öğretim Üyesi Doç. Dr. Şükrü KIZILOĞLU • DSP Çanakkale Milletvekili Mustafa ÖZYÜREK • TÜRMÖB Genel Başkanı Zülfikar DOĞAN • Milliyet Gazetesi Ekonomi Yazarı Cihan TERZİ • Gelirler Genel Müdürlüğü Daire Başkanı)

Panelden bir görünüm

AÇILIŞ KONUŞMASI

Coşkun ARAS - Vergi Denetmenleri
Derneği Genel Başkanı

Sayın Müsteşarım, Sayın Milletvekillerim

Bakanlığımızın Değerli Bürokratları,

Değerli Misafirler,

Yazılı ve Görsel Basının Seçkin Temsilcileri,

Çok Kıymetli Meslektaşlarım,

Vergi Denetmenleri Derneği olarak düzenlediğimiz "Vergi Sistemimizin Türkiye Ekonomisi Üzerindeki Etkileri" konulu panelimize hoş geldiniz... Hepinizi şahsım ve meslektaşlarım adına saygı ile selamlıyor, panelimize katılmak suretiyle göstermiş olduğunuz ilgi ve özveriden dolayı şükranlarımı sunuyorum.

Hepinizin bildiği gibi bu panel vergi sistemimizin ekonomi üzerindeki etkilerini yoğun bir şekilde tartışıldığı bir dönemde düzenlenmiştir.

Amacımız, vergi sistemimizi oluşturan ve bu sistemden etkilenen kesim temsilcilerini biraraya getirerek panelistlerimizce ortaya konulacak görüş ve öneriler dahilinde sistem

içerisinde düzenlemelerin yapılmasıdır.

Bilindiği üzere Anayasamızın 73. maddesinde vergi "Herkes Kamu Giderlerini Karşılığın Üzere, Mali Gücüne Göre, Vergi Ödemekle Yükümlüdür." şeklinde tanımlanmıştır. Her ne kadar bu tanımda verginin amacı kamu hizmetlerinin gerektirdiği giderleri karşılamak olarak belirtile de vergi günümüzde ekonomik ve sosyal yapı ile ilgili çeşitli etkilerin yaratılması amacını da gütmektedir. Ekonomik dengenin sağlanması ve korunması ekonomik kalkınma ve büyümenin gerçekleştirmesi tam istihdamın sağlanması ve gelir dağılımının düzeltilmesi yönlerinden vergi ile ilgili düzenleme ve uygulamalardan yararlanılması genel kabul görmüş bir maliye politikası aracı olarak ortaya çıkmıştır.

Durum böyle olunca vergi sistemi oluşturulurken ülkenin ekonomik gerçeklerinin ve ihtiyaçlarının göz önünde bulundurulması bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Daha da önemlisi vergi sisteminde bir istikrar olmalıdır. Çünkü ekonomi içinde faaliyette bulunan müteşebbisler ileriye dönük yatırım politikalarını ve hedeflerini belirlerken mevcut vergi sistemini veri olarak alırlar. Bir müteşebbisin öncelikle amacı kardanır. Dolayısıyla bir yatırıma başlamadan önce mevcut vergi sistemine göre bu

yatırımın getirisini hesap eder vergi sisteminde yapılacak sık ve önemli değişiklikler (ki bu vergi sisteminde istikrarsızlık demektir.) müteşebbislerin hedeflerini ve planlarını da bozacaktır. Bu ise müteşebbislerin yatırım şevklerinin kırılmasına ve kaynakların üretken olmayan ancak vergisel açıdan daha garantili olan sektörlerle, piyasalara kaymasına neden olacaktır, ekonomik istikrar bozulacaktır.

Bu açıdan vergi sistemimizin son 10 yıllık gelişimine baktığımızda 10 yılda 10 ana vergi kanunu'nun yayınlandığını görmekteyiz. Özellikle büyük umutlarla hazırlanan ve "reform" olarak nitelendirilen kanunların yürürlüğe girdiği tarihten bir yıl sonra yayınlanan başka bir kanun ile bir önceki Kanun'un yürürlükten kaldırıldığı ve eskiye dönüldüğü görülmektedir.

Örnek vermek gerekirse 1993 Aralık ayında 3946 sayılı Kanun yayımlanıyor, 6 ay sonra 1994 Haziran'ında 4008 sayılı kanun ile uygulama tekrar değiştiriliyor. Henüz bu Kanuna tam olarak intibak edilmemişken bir yıl sonra 1995 Mayıs'ında 4108 sayılı Kanun yayımlanıyor. 1998 Temmuz ayında toplumun büyük bir bölümünün desteği ile çıkarılan ve son yılların en büyük reform kanunu olarak adlandırılan 4369 sayılı Kanun'un en

önemli maddeleri bir yıl sonra, geçtiğimiz Ağustos ayında yayınlanan 4444 sayılı Kanun ile ertelenmiş veya yürürlükten kaldırılmıştır.

Şunu belirtmek istiyorum, biz burada söz konusu kanunların kaldırılma veya yayımlanma nedenlerinin haklılığını veya haksızlığını tartışmıyoruz. Neden ne olursa olsun sonuçta her yıl yayınlanan vergi kanunları, her yıl değişen uygulamalar bir istikrarsızlık doğurmaktadır.

İşte bu istikrarsızlık kayıt dışı ekonominin %40-50'lere ulaşan bir ekonomide daha çok dürüst mükellefi, yatırımcıyı, müteşebbisi zor durumda bırakmaktadır. Kayıt dışı ekonomi içinde yer alanların zaten vergi kanunları ile bir sorunu bulunmamaktadır. Zira Vergi Kanunları onları hiç ilgilendirmemiştir. Bu insanlara "Nereden Buldun" sorusu sorulmadığı sürece de bunları vergi yasaaları hiç ilgilendiremeyecek milyonlarca dolara banka - villa lüks araba almaya devam edecekler, devlete bir kuruş vergi vermeyeceklerdir.

Bu nedenle herkes, şapkasını önüne koymalı, kişisel çıkarlarını bir tarafa bırakıp ülke çıkarları konusunda toplumun tüm kesimleri ile uzlaşarak, adil vergi yasalarının yeniden oluşmasına katkı sağlanmalıdır. Bu ülkemizin borç ba-

tağından kurtulması için zorunludur.

Vergi Sisteminin ekonomi üzerine etkisine kısaca bu şekilde değindikten sonra biraz da vergi sisteminin etkinliğinden bahsetmek istiyorum.

Ülkemizdeki en büyük vergi reformu 1950 yılında gerçekleştirilmiştir. O günden bu güne kadar vergi sisteminde ne zaman bir aksaklık olsa hemen yeni bir vergi kanunu çıkarılmıştır. Oysaki tek başına vergi sisteminin değiştirilmesi veya iyileştirilmesi vergi idaresinin etkinliğini artıramaz.

Hazırlanacak kanunlar mükemmel olsa dahi bu kanunları uygulayacak yetişmiş personelin bulunmaması veya mükemmel kanunlar ve yetişmiş personel bulunmakla birlikte bu personelin kendilerinden azami verim alınabilecek bir örgüt yapısı içine yerleştirilmemiş olması vergi kanunlarından beklenen olumlu sonuçları etkilemektedir. Dolayısıyla etkin bir vergi yönetimi ancak kanuni düzenlemeler - insan - örgüt unsurlarının aynı önem derecesinde ele alınması ile mümkündür. Bu nedenle yalnızca vergi kanunlarında değil, örgütlenme konusunda da bir reform yapılmalıdır. Bu ihtiyaç özellikle Maliye Bakanlığı'nın taşra teşkilatında kendisini daha iyi hissettirmektedir. 1936 yılında 2996 sayılı kanunla düzenlenen

taşra teşkilatında 63 yıldır hiç bir düzenleme yapılmamıştır. 63 yıl önceki koşullara göre oluşturulan bir yapının üçüncü bin yıla gireceğimiz bu günlerde aynı kalması mümkün değildir. Çünkü geçen zaman aralığında mükellef sayısı artmış, vergi sayısı ve türleri artmış, vergilendirme şekli değişmiş, yeni teknolojik gelişmeler olmuş hizmet sektöründe hızlı bir değişim yaşanmıştır. Eski örgütlenme şekli ile bu değişimin izlenmesi mümkün değildir. Tabi burada bahsettiğimiz örgüt insan unsurunu ve diğer teknik donanımları da kapsayan bir yapıdır.

Ancak Maliye Bakanlığı 63 yıllık zaman diliminde taşra teşkilatında sadece "Bölge Müdürlükleri" uygulamasında yasal bir düzenleme yapılmıştır. Kurulması planlanan 12 bölge müdürlüğünden, 6 bölge müdürlüğü kurulmuş, geri kalan 6 bölge müdürlüğünün bu güne kadar kurulmadığı gibi kurulan 6 bölge müdürlüğünün de kuruluşundan bu yana sorunlarının çözümü ve sisteme yerleşmesi konusunda yaklaşık 1,5 yıldır hiçbir adım atılmamıştır. Bölge müdürlüklerinin kuruluşu ve alt yapısının tamamlanması özellikle taşra teşkilatında denetimin daha organize ve etkin çalışması açısından vazgeçilemez bir olgudur.

Bu açıdan 543 sayılı KHK ile oluşturulan "Bölge Müdürlükleri" uy-

gulasını bu alanda atılmış çok yerinde bir düzenleme olarak görüyoruz ve bu konudaki eksikliklerin tamamlanarak "Bölge Müdürlükleri"nin fonksiyonel bir şekilde kullanılmasını bekliyoruz. Çünkü "Bölge Müdürlükleri" sistemi bugün tüm OECD üyesi ülkelerde başarı ile uygulanmaktadır.

Son olarak Vergi denetimi konusuna değinmek istiyorum vergilemede beyan usulünün geçerli olduğu bir sistemde vergi denetimi de kaçınılmaz olmaktadır. Vergi denetiminden amaç, yalnızca vergi kanunlarına uymayan mükellefleri yakalamak ve onlara yüksek tutarlarda ceza kesmek değildir. Öncelik olarak amaç, denetim yolu ile mükellefi eğitmek ve yaratılan psikolojik etki ile onların suç işlemesini önlemektir bu açıdanne kadar fazla sayıda mükellefe ulaşırsa önleme ve eğitim amacına o kadar yaklaşıldığı söylenebilir. Bu yönden vergi inceleme istatistiklerine bakıldığında vergi denetmenlerinin incelemeler içinde sahip olduğu %80'lik oran ile üzerine düşen görev ve sorumluluğu yerine getirdiği görülmektedir. Meslektaşlarımız gerek özlük haklarımızdaki haksızlıklar gerekse diğer bazı sorunlara rağmen denetim konusunda üzerine düşen sorumluluğu yerine getirmiş ve bundan sonrada aynı şevk ve heyecanla devam ede-

cektir.

Bununla birlikte şu da bir gerçektir ki vergi denetmenleri mesleklerini ifa ederken yaşadıkları sorunlarının psikolojik baskısı altındadırlar. Bu sorunlar nedeni ile 1992 yılında 2042 olan Vergi Denetmenleri sayısı her yıl 50-100 denetmen alınmasına karşın 1999 yılında 1766'ya düşmüştür. Bu 7 yıllık dönemde yaklaşık 600 civarında vergi denetmeni görevinden ayrılmıştır. Denetim elemanı yetiştirme zorluğu düşünüldüğünde bunun Bakanlığımız ve ülkemiz için ciddi bir kan kaybı olduğu tartışılmaz. Vergi Denetmenleri Derneği olarak 25 yıldır bu sorunların çözümü için mücadele vermekteyiz ancak üzülererek belirtmeliyim ki 25 yıldır bu sorunlarımızın çözümünde bir adım ileri gidemedik. Bugün Vergi Denetmenleri hala tayin problemi ile uğraşmaktadır.

Kış geldi okullar açıldı ancak vergi denetmenlerinin hala tayin talepleri yerine getirilmedi. Vergi Denetmenleri çalışma şartlarına ve özlük haklarına ilişkin hiç bir iyileştirme yapılamamıştır.

Konuşmamı bitirirken Vergi Sisteminde yapılacak değişikliklerin sadece vergi kanunları ile sınırlı tutulmaması, sistem içerisinde vergi idaresi çalışanlarının da olduğunun

bilinci ile çalışanlar ve örgütlenmeye iliskindüzenlemelerin de hızlı bir şekilde yapılması gerektiğini düşünüyorum.

Değerli Konuklar,

Panelimizde ortaya konulacak fikir ve sonuçların vergi sistemimizde yapılacak değişikliklere yön gösterici ve ışık tutucu olmasını diliyor hepimize şahsım ve meslektaşlarım adına saygılarımı sunuyorum.

Erdoğan ÖNER - Müsteşar

Sayın Milletvekilleri, değerli hocalarım, değerli vergi denetmeni arkadaşlarım, maliyeci arkadaşlarım, değerli konuklar, basın ve televizyonun değerli temsilcileri sizleri sevgiyle saygıyla selamlıyorum.

Sözlerime başlamadan önce sayın Bakanımın bir mesajını iletmek istiyorum. Bugün gelemediler. Rahmetli Ahmet Taner Kışlalı'nın töreni dolayısıyla. Sizlere selam ve sevgileri var. İlk fırsatta tekrar bir arada olma arzusunu beyan ettiler ve panelin de başarılı geçmesi dileklerini söylediler. Onu ileteyim.

Türk Vergi Sisteminin Türk ekonomisi üzerindeki etkilerine ben değinecek değilim. Onu panelist arkadaşlarımız ve değerli hocalarımız en iyi şekilde açıklayacaklar. Yalnız vergi sisteminin amaçlarını ifa edebilmesi için en önemli hususlardan bir

tanesi bildiğimiz gibi denetimdir. Kanunlar çıkarılırken demin sayın başkanın da söylediği gibi çok sayıda kanunlar çıkarılabiliyor, devamlı değiştiriliyor ama bunlar yeterli değil. Bunun yanısıra vergi idaresi var. Vergi idaresinin güçlü olması gerekiyor. Vergi ihtilaflarını biran için bir kenara bırakacak olursak 3 en önemli alan Vergi Denetimi. İşte Vergi Denetmenleri vergi denetimi görevini ifa etmekle görevlendirilmiş bulunuyorsunuz. Cumhuriyetten itibaren bilhassa 1925'te aşarın kaldırılması, iltizam usulünden vazgeçilerek Devletin kendi gelirlerini kendisinin tahsil etmesi ve kazanç vergisi uygulamalarından sonra Devlette ve maliyede denetim önem arz etmeye başladı. İşte Vergi Denetmenliği, kontrolörlük, hesap uzmanlığı gibi önemli görevler Maliye Bakanlığı bünyesinde yer almaya başlıyor.

Demin de arkadaşımın söylediği gibi 1950'deki reformdan sonra gelir, kurum, usul reformu ve gelirlerin defter belgeye dayandırılması gerçek ve safi tutarlara göre tespit edilmesinden sonra denetimin fonksiyonu artıyor. Bu fonksiyonun yanısıra sizler aynı zamanda idarenin de içinde idarenin bir kaynağını da teşkil ediyorsunuz.

Özellikle taşrada orta kademe yöneticiler olarak Vergi Dairesi Müdürü, Taktir Komisyonu Başkanı, Defterdar olarak da önemli görevler ifa edi-

yorsunuz. Bunun yanısıra son yıllarda arkadaşımız da söyledi ayrılanların sayısında artış var böylece bir fonksiyonumuz daha oldu. Mükellefle idare arasında köprü olma, serbest muhasebeci, mali müşavirlik de göreviniz arasına girdi. Oralarda görev alıyorsunuz, dolayısıyla bugünkü panelin konusunun da gösterdiği gibi artık mesleki konuların dışına çıkıp genel konularla ilgilenmeye başlamanız çok güzel bir şey. Zaten faaliyet alanınız ve görev alanınız da bunu bilmeyi gerektiriyor. Ben böyle bir toplantıyı düzenlediği için Vergi Denetmenleri Derneğine, düzenleyen arkadaşlara şimdiden teşekkür ediyorum. Panelin başarılı geçmesini diliyorum. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Masum TÜRKER - DSP İstanbul Milletvekili

Sayın milletvekilleri, değerli genel başkan, vergi idaresinin değerli temsilcileri, değerli meslektaşlarım. Sözlerime başlamadan önce hepinizi saygıyla selamlıyorum. Sanıyorum ki biraz önce söylenen görevlerimden çok sizinle ortak görevimiz önemlidir. Sizler gibi ben de mali müşavirlik mesleğinin bir parçasıyım. Bu da sizlere hitap ederken bir çoğunuzun yalnız vergi idaresinin sorunlarını düşünen ve kendisini vergi denetmenliği içinde hapsedmiş kişiler olarak değil, serbest muhasebeci mali müşavir ünvanını kazanan ve

Türkiye'nin tüm meselelerini birlikte değerlendiren, bir meslek grubu olarak değerlendirdiğimi belirtmek istiyorum.

Bugün hepimiz acılıyız TBMM'nde Türkiye'de Atatürkçü düşüncenin geliştirilmesinde ve çağdaştırılmasında önemli bir rol üstlenmiş düşünce adamının bir yazı adamının öldürülmesiyle kendisine rahmet diliyorum ve bu nedenle izin verirseniz bu güzel panelin ismine uygun Atatürkçü Düşüncede vergiyle ilgili iki konuya dikkati çekip bir ölçüde bugünün de sorunlarına getirmek istiyorum. Atatürkçü düşüncede Türkiye'deki ilk kanun çoğunuz bilirsiniz - tekrar olabilir vergi kanunudur. Ağnam Kanunudur. Türkiye Cumhuriyeti daha kurulmadan Meclis toplandığında ilk yaptığı kanun 1 No.lu Kanun, ağnam vergisidir. Bu kanunla Kurtuluş Savaşına gidilirken Koyun Vergisinin 4 misline artırılması kararlaştırılmıştır. Bu düşüncenin daha başlangıcında ne denli halk tarafından benimsendiğini gösteren, bir düzenlemedir. Sonra vergi kanunları, zaman içinde aşar kaldırıldı, öşür kaldırıldı, diğer kanunlar konuldu ve sanıyorum ki hepimize özellikle konuyu muhtelif yerlere yayan kişilere örnek olacak bir şey Atatürk'ün son yıllarda bir Meclis açılışı konuşmasında söylediği şu sözdür. "Vergi Kanunlarını halka ezilip etmekten çıkarınız" bu söz çok önemlidir. Demek ki bir işlemi ya-

parken, bir sistemi geliştirirken sonra farkında olmadan bu sistem amacından sapıyor ve zaman zaman da halka eziyet eden bir hale geliyor. İşte böyle baktığımız zaman iki temel sorun bugünkü panele uygun olarak ele almak gerekir. Acaba Maliye mi ekonominin emrindedir yoksa ekonomi mi maliyenin emrindedir.

Maliye literatür olarak, disiplin olarak üniversitelerde de dikkat etmişsinizdir ekonomi fakültelerinin bir alt branşıdır.

Maliye aslında ekonomiye hizmet eden bir daldır. Ama ne yazık ki bugün Türkiye'de maliye ekonomiyi kısıtlayan bir noktaya yavaş yavaş getirilmiştir. Ekonomiyi düzeltereğim derken vergi anlayışıyla, Maliye anlayışıyla ekonominin kısıtlanmasıyla ilgili önemli gelişmeler görülmüştür. Acaba bunların nedeni nedir. Bunların nedeni literatüre baktığımız zaman Türkiye'deki Vergi Kararlarının ciddi bir çalışma, ciddi bir planlama sonrası değil devletin parasal sıkıntıları, finansal sıkıntıları çıktığı sürece ele alınmış olmasından kaynaklanıyor. Bu nedenle Türk Vergi sisteminde 4 kez ciddi bir vergi reformu yapıldığından söz edilebilir.

Birincisi 1949 yılında kabul edildiğinden itibaren uygulanmaya başlayan bugünkü uyguladığımız vergi sistemidir.

İkincisi 1960 yılında 10 yıllık dönemde maliyede meydana gelen,

kamu maliyesinde meydana gelen açıkları gidermek amacıyla yapılan değişikliklerdir.

Üçüncüsü 12 Eylül döneminden sonra kimsenin tartışmadığı, şimdi bazı müesseselerin yer yer çok zararlı olduğunu kısık sesle bile olsa söylediğimiz düzenlemelerdir. Bunların başında üniter vergi sisteminden sedüler vergi sistemine geçiş yanı stopaj esasına geçiş ya da vergiyi ciddi bir hesaplama ya da sizlerin yapacağı vergi denetimine bağlı muhasebe esasına göre değil hayat standardı gibi düzeni, bir alel usul hale getiren uygulamaların getirildiği sistemler.

Dördüncü reform ise kamuoyunda önce alkışlanan methiyeler dizilen, sonra çıkmasıyla birlikte eyvah ekonomi çöktü denilen ve bu konuda bayraktarlık yapan kişinin de milletvekili olmadığı için savunma imkanı olmadığından vur abalya misali eleştirilen meşhur yasamızdır.

Bu yasa çıkarken cesur çıkarıldı biraz evvel Dernek Başkanının söylediği nereden buldunu sorgulayacak bir yasaydı. Aslında nerden buldun yine var yasalarda. Aslında 1994 yılında da 4008 sayılı yasayla gelmiş bir uygulamadır. Ama bunun temelini oluşturacak bir mali milat denen olayı deklere etmek imkanı olmadığı için uygulamak mümkün değildi. Şimdi o yasayı yönlendiren işte 4x4 yasası çıktı ama akabinde yine açıklar olduğu için ordan verilenleri geri alacak

yasalar yapıyor. Bunları niye yapıyoruz biz. Bürokratlar bunları yapmaktan müzdarip çünkü sürekli topladıkları vergiler bir bir kaçıyor. Halk toplanan vergilerin gereği gibi yerine kullanılmamasından dolayı müzdarip ve nihayet vergiyi verme görevini üstlenen araçlar ise buldukları yerin konumuna göre bazen şikayetçi bazen memnunlar. Şimdi böyle baktığımız zaman bugünkü toplantıda görüşeceğimiz konunun verginin ekonomiyi yönlendirirken kaynakların dağılımına önemli bir etkisi olduğunu görüyoruz. Tabii burada vergi derken yalnız vergiyi tahsil etmek olarak algılamamak lazım vergiyi eşitliği bozarak bazı kesimler için az tahsil etmek bile kaynakların dağılımını etkileyen önemli bir husustur. Ben de denetim yaptığım için ve özellikle özel denetim yaptığım için biz verginin ya da kârın daha fazla çıkmasıyla ilgilenirken o alandan çok başka şekilde avantajların sağlandığını görmek hepimizi üzmüştür. Eğer onlar olmasaydı belki de bunlar olmayacaktı. Bu nedenle verginin bir de gelişme hızına etkisi vardır. Kaynakların dağılımından çok. Bu gelişme hızı özellikle gelir vergisi ve gider vergisi dengesinin kurulmasıyla ilgilidir. Şimdi kamuoyunda bir yanlış anlama var. Herkes bu sloganı kullanıyor. Gelir vergisi reformu yapıldı. Şimdi sıra geldi harcama reformuna. Aslında bindiğimiz dalı kesiyoruz. Harcama reformunun gereği gibi ye-

rine harcama diye anlamak ve devletin harcama yapmasını teşvik etmek gerekir. Bu düşünceyi belki de yeminli Mali Müşavir kimliğinde ve bir milletvekili kimliğimle söylemem belki ters gelebilir, ama bu harcamaları biz kısıtığımız zaman harcamaların kısılmasıyla fark kapanmıyor ki.

Arada doğan fark kaynak dağılımı itibarıyla faizlere gidiyor ve ekonomideki gelişme azaldığı için bu sefer esas vergi ödemesi gereken reel ekonomideki insanlar alışveriş yapmadıkları üretim yapmadıkları için vergi alacak mekan kalmıyor. İşte bu tasarruf ekonomiyi gelişmesine katkı ve özellikle kaynakların dağılımını birlikte mütalaa ettiğimiz zaman 3 tane spesifik örnek verdiğimiz zaman verginin ekonomiye etkisinin önemini sanıyorum ki ortaya koymuş olur.

Bir zamanlar bugün de olduğu gibi devletin paraya ihtiyaç duyduğu bir zaman düşünmüştür nasıl bir vergi türü buluruz demişler ve damga resmini bulmuşlar. Bu damga resmiyle ne yapacaklar. Hayatı ekonomiyi ve her türlü faaliyeti damga resmiyle kayda almayı düşünmüşler. Hatırlarsanız bir zamanlar dilekçe bile verirken 16 kuruş damga resmi pulu yapıştırmak zorundaydık bu gibi vergi sistemine bilinçsiz girmiş olan işlemler ekonomik hayatı etkiliyor. Etkileyince ne oluyor bakın eşitsizlik nerde oluyor. Daha iki gün önce plan

ve bütçe komisyonunda sona erdi şimdi TBMM'nde görüşülecek Sermaye Piyasası Kanunu Sermaye Piyasası Kanununa tabi olan şirketlerin hemen hemen tüm ihraç işlemlerinde damga vergisi muafiyeti konuldu. Eğer gelir elde edilmek isteniyorsa büyük miktarlarda ama Sermaye Piyasasını teşvik etsin diye muafiyet getiriyoruz ama herhangi bir işlem yapılmasındadamga vergisini almaya devam ediyoruz.

İkinci bir örnek olarak da vermek istiyorum. Uzun süre bu ülkede şeker gibi bir gıda maddesi üzerinden tüketim vergisi aldık. Halbuki benzer ülkelerde bu tüketim vergisi alınan, benzer adıyla istihlak vergisi, yani özür dilerim üretim vergisi alınan şeker üzerinden vergilre yok denecek kadar azdı. Dolayısıyla ülkemizdeki şekerle yurt dışındaki şekerin rekabetinde Türkiye'deki şeker üretimi hep eksi rol almıştır. Bir taraftan Şeker pancarını tarım sektörünü teşvik ediyorsun diğer taraftan şekeri sunarken tüketiciye istihlak vergisini uzun bir süre alıp bu sektörün devralmasına neden oluyorsun.

İşte bunları dikkate aldığımız zaman Türkiye'de bazı şeyleri dikkate almadan yanlış yapıyoruz.

Bu senenin bütçesinde daha ayırtısını tartışmadık ama kurumlar vergisinin vergi gelirlerinde bir artış var. Bu artışın gazetelere yansıdığı; meşhur 279. maddesindeki devlet

tahvilleriyle ilgili faizlere ilişkin olduğu söyleniyor. Şimdi bunu da ben bu vergi denetimiyle mukayese edilsin diye dikkatinize sunmak istiyorum. Bu 1.5 katrilyon kadar denen avantajı devlet tahvili faizlerindeki avantajı verdiğiniz kesimin ne olması gerekir. Geliri vergi dışı kaldığı için bir kesimin reel sektöre aktarırken paçal maliyetin de gelirden dolayı azalması gerekir. Ve dolayısıyla bizim kullandığımız malların içine giren reel ekonomiden kaynaklanan finansman maliyetinin düşmesi gerekir. Hiçbir zaman düşmedi. Gazetede ki haberler filanca banka faiz düşürdü haberi mevduata verdiği faizin düştü haberidir yoksa kredi faizlerinin düştüğü haberi değildir. Şimdi ne oluyor böyle bir tercihte. Bir taraftan vergi muafiyeti veriyorsunuz bilançonun "T"sini göz önüne getirelim. Pasif kısmında bir gelir azalıyor. Ama bu arada faizler de yükseldiği için ve devlet boş bulunup az faiz vermesin diye reel sektöre de yüksek faizde aynı şekilde aktarıldığı için şirketler de aktif kısmında ise bu faizi maliyetlerine gider olarak kaydetmeye başladılar. Ve ne oluyor bir avantaj vergi açısından ekonomiyi bir olumsuz (-) bir olumsuzda yine (-) etkilediği için aslında kaldırıcı gücüyle o avantaj iki kez düşüyor. Yani şimdi hesaplanan miktar 1.5 katrilyon ise onun yaklaşık olarak %80'i de artırılmış bir şekilde şirketlerin de gider kısmında maliyetleri artıran bir un-

sudur. Şimdi bunu finansmancılar iyi bildiği için bir zamanlar 1987 yılında bu günü tahmin edip IMF ve Dünya Bankası uzmanlarının verdiği ciddi bir rapor var. Bu raporda denilmiştir ki enflasyondan arındırma yaparken faizlerde de tasarruf açısından gider kısıtlaması getiriniz. Bu arada bir firmada buradaki eksikliği giderebilmek için bulunan formül ne? Senin elindeki tahvili faizi sıfırla ver devleti borçlandır ama reel sektöre verdiği faiz kullanırlıymışsa enflasyondan arındırmada gider kısıtlamasına git o kadarlık faizi düşük göster. Şimdi bu söylediklerimi biraz sonra uzmanlar belki teknik boyutlarıyla belkide farklı farklı şekilde ele almaları gerekir. Peki biz neler yapmalıyız. Türkiye'de vergi sistemini iki yönüyle ele almak zamanı gelmiştir.

Birincisi devletin kamu finansmanı sağlayan en önemli araç olarak varlığından beri gerekli olduğu fonksiyonu.

Ama ikinci temel fonksiyon bugünkü panelde tartışacağımız bu konudur yani ekonomiye olumsuz etkilerinin olduğu yeri de görmek gerekir. Bu noktadan hareketle ben sizin özellikle böylesine bir seminer de bunun iki ayağının ciddi bir şekilde işin başlangıcı olarak ele alınması gerektiğini düşünüyorum.

Birincisi kamu açığı olduğu sürece açığı kapatılabilmek için daha fazla vergi almak adına enflasyonu kö-

rüklemekten devlet olarak vazgeçilmelidir.

Yani enflasyonu şimdi %25 alıyoruz daha sonra %60, %40 gerçekleşiyorsa belirli bir ek vergi tahsilatı yapabilmek için enflasyonu kö-rüklemek gerekir ve bu da enflasyon payı olarak enflasyon vergisi olarak literatüre geçmiştir. Türkiye'ye mahsus bir şeydir.

İkinci önemli birşey bugüne kadar yapılmayan Vergi denetimini artık bir kaçığı yakalamak, % şu kadar vergi kaçığı yakalandı deyişinden çıkarıp kaçığı müessese haline getirmekten sistemi alıkoyar hale getirmek lazım. Yani vergi denetimini yaparken şu kadar trilyonlarca vergi yakalandı denir ama kimse arkasından onların mahkeme kararlarıyla ne kadarından vazgeçildiğini tartışmaz halbuki bunların o tarihte bulunan yüksek rakamı kadar önemli birşey sistemin kaçak oluşturmasını engelleyecek amaçlı denetime de önem vermektedir.

Ben bunların bir tanesini örnek vermek istiyorum. Eğer incelenirse bugün vergi kaçığının en önemli nedenlerinden bir tanesi KDV'yi tahsil ettikten sonra ödeme günü geldiği zaman vergi dairesine ödememek için riske girmeye katlandığı için bu sahte fatura dediğimiz hayali belgelerin kullanılmasını her denetim raporunda ölçüğünü görüp, rapor edip, bir sistem dahilinde çözülmesini sağlamaktır. Bu yapılmadığı taktirde -

inşallah olmaz- önümüzdeki günlerde birgün sıkışınca maliye o saatte tümünü ödemediği için birisi çıkar KDV'ni 1-2 puan artırdım der. İşte onu dediği anda farkında değildir, bu kaçak sistemin biraz daha yoğunlaşmasına neden olmuştur. Bence her vergi denetimi raporunda ekonomiye yön verecek genel olarak alınması gereken önlemleri içeren ayrı bir ek rapor olmalıdır. Bu olduğu zaman bir örgütün enerjisinin Türkiye'nin vergi ve ekonomik meselelerinin çözülmesinde sinerjiye dönüşmesini sağlar. Bu düşüncemde özellikle vergi denetmenlerinin denetmen olarak çok büyük rol alacaklarına inandığım için huzurunuzda örnek olarak getirdim. Türkiye'de ekonominin geliştirilmesi ve desteklenmesi konusunda özellikle bu günlerde atılması gereken adımların ilkinin attığınız için derneğinizi ve meslek mensuplarınızı bundan dolayı tebrik ediyorum. Panelistlere başarılar diliyorum ve Türkiye'de ekonomik faaliyet artsın ki devlet vergi alsın, ücretli biraz daha fazla ücret alsın, ekonomi de hayat bulsun. saygılar sunarım.

Prof. Dr. Sadık KIRBAŞ

DSP Çanakkale Milletvekili

(Oturum Başkanı)

Değerli milletvekilleri, sayın müsteşar, değerli bürokratlar, değerli konuklar, Vergi Denetmenleri Derneğinin değerli üyeleri, değerli basın

mensupları, ben zaman kaybı olmaması için değerli panelistleri kürsüye davet ediyorum. Buyursunlar.

Panele başlamadan önce başkan olmanın verdiği avantajı kullanarak izin verirseniz birkaç söz söylemek istiyorum.

Geçen yıllarda da panellerde yine vergiyle ilgili konuları tartıştık. Ben başka bir kimlikle karşınızdayım, bir parlamenterim. Fakat oturum başkanı olarak parlamenter kimliğimi bir kenara bırakarak akademisyen kimliğimle bunu ön plana çıkararak bu oturumu yönetmeye çalışacağım. Türkiye'den görünen manzaraları birlikte bir gözden geçireceğiz. Sorular soracağız. Bu şekilde panelin hararetini de yükseltmeye çalışacağız, panelist arkadaşlara da bir çerçeve çizmeye çalışacağız, belirli konuları vurgulamaya çalışacağız.

Hepimizin bildiği birşey var. Verginin birtakım temel işlevleri var. Bunu bütün ders kitaplarında da görüyoruz, okuyoruz, değerlendiriyoruz.

Sosyal bir işlevi var verginin. Vergi adaletinin sağlanması ya da verginin vergi yükünün adil bir şekilde dağıtılması, gelirin ya da servetin yeniden paylaşılması gibi sosyal bir boyutu var verginin.

Bunun yanında mali boyutu var, klasik görevi bu. Vazgeçilmez bir görev. Optimum vergi hasılatının sağlanması gerekiyor. Kamu har-

camalarının finansmanı için yeterli gelir kaynağının bulunması gerekiyor.

Ekonomik işlevi var. Ekonomik kalkınma ya da büyümeye yardımcı olma, bölgesel kalkınmayı teşvik etme, bazı sektörlerin gelişmesini teşvik etme, ekonomide dengesizlik yaratan sorunların halledilmesine yardımcı olmak, enflasyonla mücadele gibi daralmayla mücadele gibi alanlarda, istihdamla ilgili sorunları çözülmesine katkıda bulunmak gibi çok çok önemli görevleri var.

Bunun yanında politik işlevleri olabilir, teknik işlevleri olabilir; hukuksal işlevleri olabilir. Şimdi bu panelde Vergi Denetmenleri Derneği çok haklı olarak bu ekonomik işlevini ön plana çıkarıyor. Ekonomik sistemle uyumlu olması gerekiyor. Ekonomik sistemden ekonomik gelişmeden, ekonomik koşullardan yabancılaştırmış bir vergi sisteminin başarılı olması mümkün değildir. Günümüzde de bunu yaşıyoruz bir yerde. Şimdi bir tablo çizelim Türkiye'nin tablosunu. Bu tablo içinde vergi sisteminin yeri nedir rolü nedir, ne olmalıdır. Bunu hararetle tartışacağız, biraz sonra. Şimdi iç borç stokuna bakıyoruz. Türkiye'nin iç borcu 20 katrilyonun üzerinde. Dış borç stoku da 102 milyar doları aşmış durumda. İç borç stokunun büyüme hızına şöyle bir bakarsak 1980'li yılların sonunda 42 trilyon iken gü-

nümüzde 20 katrilyonu aşmış durumda yani 500 kat gibi korkunç bir artış temposu var. 476 kat kadar artmış. 2000 yılının bütçe önerisine baktığımızda verginin %90'ının borç faizlerine ayrıldığını görüyoruz. Yatırımlara baktığımızda 1980'li yıllarda bütçenin %20'lerini oluşturan yatırım Nisan ayı itibariyle rakamları incelediğimizde %2,5 ta kalmıştır. Dolayısıyla devlet temel yatırımlarını bile yapamaz hale gelmiştir. Eğitim, sağlık hizmetlerinde sıkıntılar var. Bütçe açığı 10 katrilyonu bulacak, belki aşacak. 2000 hedefi olarak da 14 Katrilyon olarak düşünülüyor bu rakam da aşılabilir. Dolayısıyla böyle bir tablo karşısında vergi sistemi acaba ekonomik işlevini yerine getirebiliyor mu yerine getiremiyorsa bunun nedenleri neler, ne yapılabilir? Acaba bu kadar büyük bir kamu açığını sadece vergi gelirleriyle finansa etmek doğru mudur? Vergiyi fazla zorlarsak bunun yaratacağı ekonomik ve sosyal sorunlar olabilir mi? Bunun dışında acaba harcama boyutuna da bakmak gerekebilir mi? Harcama reformu derken yanlış anlaşılmasın benim anladığım harcama reformu harcamaların kısılması değil, savurganlığın ortadan kaldırılması lazım.

Fransa gibi gelişmiş bir ülke 16-17 bakanlıkla idare edilebilirken bizde 34 bakanlığı açıklayabilmek mümkün değil. Bütün taşra teşkilatıyla merkez örgütüyle. Dolayısıyla bütçe re-

formunu belki yapmak gerekir. Şimdi bir başka olay gündemde bir deprem olayıyla karşı karşıyayız. Belki de ülkemizin hatta dünyanın karşılaştığı en ağır depremlerden bir tanesi boyutu yönünden büyük bir felaket. Ortalama bir rakam verilirse 10 milyar doların üzerinde bir maliyeti var. Gelişmiş işgücü kaybı var. Endüstri ve sanayide tamiri çok güç kayıplar var. Şimdi böyle bir deprem ortaya ek bir maliyet getirdi. Bunun bir şekilde finanse edilmesi lazım. Biraz önce sayın müsteşarla görüşüyordum. Devlet bakanı ve başbakan yardımcıları da ifade etti. Bağışların miktarı 71 trilyon civarında 10 milyar dolar nerde, bağış tutarı nerde. Bunlar nasıl karşılanacak vergi sisteminin bu olayda yeri ne olmalı; bunu belki tartışmamız gerekecek. Biraz önce değerli konuşmacılar ifade ettiler. Vergi reformu deyimini çok seviyoruz. En ufak bir değişiklikte hemen reform kelimesi koyuyoruz ve halkımızıda beklenti içine sokuyoruz. 29 Temmuz 1998'de bir yasa çıkardık. 4369 sayılı yasa bir bayram havasında çıktı, bir yerde bütün sivil toplum örgütlerinin teşvikleriyle yardımcılarıyla meclise gelerek çıkarıldı. Ve bu yasayla herşeyin biteceği, herşeyin hallolacağı gibi bir beklenti var. Daha sonra bir yıl geçti. Tepkiler arttı, yasa değiştirildi ve yine reform lafı kullanıldı. Sanki 1 yılda iki reform yapılmış gibi oldu. Ve ikinci yasanın çıkarılmasında heyecan gösteren in-

sanlar yine tepki gösterdi bu sefer yasanın bazı maddelerinin ertelenmesinden sevinç duyar haldeydiler. Şimdi ne oldu da değişti, niye değiştirdik bu yasayı. Ekonomide bir takım sorunlar ortaya çıktı. Acaba bu sorunların nedeni vergi yasası mıydı? Başka sorunlar mı vardı? Bunları da tartışma imkanı bulacağız.

Son olarak bir noktaya daha temas etmek istiyorum. Şimdi bütçede 2000 yılının bütçe hedefleri arasında 24 katrilyonluk vergi geliri hedefi var. %69'luk bir artış dolayısıyla enflasyonun üç katı kadar bir artış öngörülüyor şimdi.

Bu gelir artışı nasıl sağlanacak? Yeni bir vergi reformu mu gündeme geliyor. Yine reform deyimi kullanılabilir mi? Bu gelir nasıl sağlanacak belki bunlar tartışılabilir. Türkiye'nin başka alternatifleri var mı? Bunları tartışacağız. Bütün bu karmaşık şeyler bundan önceki pannelerde daha bir tek düzey, çok daha kolay, deprem yaşamamıştık ekonomi bu kadar daralmış değildi. Çok daha rahat bir tartışma ortamı içindeydik. Fakat olay karmaşıklaştı. İki yasa var önümüzde ve bunları değiştiren yasalar var, deprem var ve büyük bir ekonomik kriz var. Bu ortamda ne yapmalı vergi sisteminin ekonomik işlevi ne olmalıdır. Vergi Denetmenleri Derneği çok isabetli olarak bu zor soruların cevabının bulunmasında çok

değerli kadroları toplamış bir araya getirmiştir. Şimdi biz zevkle bu konuşmacıları dinleyeceğiz. Ve birlikte çözümler aramaya çalışacağız.

Cihan TERZİ

Gelirler Genel Müdürlüğü

Daire Başkanı

Öncelikle böyle bir paneli düzenledikleri için Vergi Denetmenlerine teşekkür ediyorum. Sayın Genel Müdürün bugün deprem bölgesinde olması nedeniyle panele katılamadı. Başarı dileklerini iletmemi istedi.

Bilindiği gibi vergi toplumsal yaşamda ortaya çıkan kamu hizmetlerini karşılama ihtiyacından doğmuştur. Zaman içerisinde kamu harcamalarının niteliği değişmiş fakat bu gereklilik devam etmiştir. Önceleri sadece harcamaları karşılama güdüsü varken modern devletler döneminde vergi sadece finansman amacı değil etkili bir maliye politikası amacıyla yapılanmaya başlamıştır.

Sermaye birikimi tasarruflar ve yatırımların teşvikiyle büyümenin artırılması ve gelir dağılımının daha adil hale getirilmesi vergi sistemi düzenlemelerinde önemli rol oynamaya başlamıştır.

Vergi artık sadece vergi toplamayı amaçlayan bir hadise değildir. Nedeni ve sonuçları itibarıyla ekonomik sonuçlar doğuran bir hadisedir. Ver-

ginin nereden, nasıl, hangi yolla toplanacağı ekonomiyle yakından ilgilidir. Vergi ekonomik olayların nedeni değil sonucu olmalıdır. Tasarrufları ve yatırımları teşvik eden bir vergi sistemi ülke ekonomisinin büyümesine, işsizlik oranını düşürmeye yardımcı olur. Gelir dağılımını düzeltici bir vergi sistemi ülkenin sosyal düzenine ahenk ve barışına katkı sağlar. Bütün gelişmiş ülkelerde olduğu gibi Türk Vergi Sisteminin dizaynında bütün bu amaçlar takip edilmiştir. Örneğin artan oranlı bir vergi sistemi getirilerek gelir dağılımında adaleti sağlayıcı etki dikate alınmıştır.

Yine vergi sistemimizdeki yatırım indirimi müessesesi yatırımları ve dolayısıyla büyümeyi teşvik açısından önemli bir müessesedir. Bu düzenlemelerin yatırımları oldukça cazip hale getirdiği ve dolayısıyla yatırımda ve büyümede etkili olduğu yadsınamaz. Diğer taraftan bölgesel kalkınmayı teşvik amacıyla kalkınmada öncelikle bölgelerdeki yatırımların daha çok teşviki bu bölgedeki istihdamın artırılması için verginin kullanılması sistemimizde yapısal nitelikte düzenlemelerdendir.

Analiz konusu oldukça geniş alındı. Ben burada bugün uygulama cephesinde yer alan birisi olarak, öncelikle vergilemenin gelir boyutundan bahsedip daha sonra güncel olan konulara değinmek istiyorum.

Dünya globalleştikçe bu gelişmeye paralel olarak vergilemede uluslararası boyut çok önemli hale gelmektedir. Bugün uluslararası boyut dikkate alınmadan sağlıklı bir vergi sistemi oluşturmak mümkün değildir. Artık çok uluslu şirketler dünya arenasında neresi daha avantajlı ise orada yatırım yapmaktadır. Ve bu avantaj kriterleri arasında maliyetler arasında vergileme rejimi çok önemli bir yer tutmaktadır. Yabancı sermaye çekerek ülkede yatırımları ve teknolojiyle gelişmeyi artırmak vergilemede önemli bir yer kapsar hale gelmiştir. Bugün vergilemede verginin doğuracağı sonuçlara çok dikkat etmek gerekmektedir. Örneğin bugün piyasada en çok borçlanan devlettir. Devletin borçlanma talebinin esnek olmadığı bir ortamda devlet borçlanma senetleri faizleri yüksek olması faizleri artırdığı gibi daha sonra stopaj iade konusu olarak ikinci bir maliyet yaratabilmektedir. bu durumda kazanacağından daha fazlasını kaybetme durumu söz konusu olabilir. Vergi sistemi Türkiye'nin ekonomik ve sosyal yapısından soyut tek başına bir sistem değildir. Ülkedeki ekonomik ve sosyal yapı ne kadar sağlıklı ise vergi sistemide o kadar oturmuş ve sağlam olabilir. Vergi sistemi ülkenin sosyal ekonomik ve bölgesel durumunu çok iyi yansıtabilir. Örneğin vergi gelirleri tahsilatının bölgesel dağılımına baktığımızda normal olarak birkaç ildeki

ekonomik konsantrasyonunun vergi tahsilatına tam olarak yansıdığını görebilmekteyiz. Bugün vergi gelirlerinin % 78'i başta İstanbul olmak üzere Ankara, İzmir, Kocaeli ve Bursa ilinden karşılanmaktadır. Buna karşılık 26 ilimizden toplam vergi gelirlerinin yalnızca 1,4'ü toplanmaktadır. Vergi sisteminin ekonomik faaliyetler kapsamında bulunması ekonomik faaliyetlerin sonucunda ortaya çıkan katma değer vergilenmesi rekabet eşitliğini bozması genel kabul gören ilkelere dendir.

Dolayısıyla bir vergi sistemi faaliyeti etkilemeden nasıl vergileme yapılabilir sorusu cevaplanmalıdır. Dünya globalleştikçe ve teknoloji ilerledikçe yeni faaliyet alanları ortaya çıkmaktadır. Faaliyet ve gelirlerin nereden elde edildiğini tespit etmek oldukça zorlaşmaktadır. Dolayısıyla ekonomideki değişiklikleri izleyerek vergilemede de değişiklik yapmak gerekli hale gelmektedir. Örneğin piyasada yeni enstrümanların ortaya çıkması enstrümanlar arasında haksız rekabet yaratmadan nasıl vergileme yapılacağı problemini önümüze getirmektedir. Diğer taraftan herşeyden önce vergi sisteminin adil olması vergi yükünün taşınabilir olması ekonomik faaliyetlerin sürdürülebilir olması açısından önemlidir. Yine bir vergi sisteminde istisna ve muafiyetlerin en az düzeyde olması vergi sisteminin

adaletli objektif ve verimli olması açı- sından gereklidir. Türk vergi sistemi bu açılardan son yıllarda önemli bir yol katetmiştir. Vergi oranları ta- şınabilir düzeye indirilmiş istisna ve muafiyetler büyük ölçüde kal- dırılmıştır.

Bildiğimiz gibi kamu hizmetlerini karşılama ihtiyacı yıllar içinde art- mıştır. Türkiye'nin özelleştirme ve tarım ve sosyal güvenlik reformlarına gerekli hızda yapamaması bu alan- daki harcamaların büyüyen art- masıyla sonuçlanmıştır. konsolide bütçe harcamalarının GSMH'ya oranı 1990 yılında 17.2 iken 1998 yılında 29.5'e yükselmiştir. Buna göre har- camaların GSMH'ya oranı 8 yılda 72.5 artmıştır. Buna karşılık genel bütçeye giren vergi gelirlerinin 1990 yılında GSMH'ya oranı %11.4 iken bu rakam 1998 yılında % 17.4'e ulaştı- ğını görmekteyiz. Böylece 8 yılda % 52.6 artış kaydedilmiştir. Vergiler harcamalardan daha az artmasına rağmen yıllar içinde GSMH içindeki payının başarılı bir şekilde arttığını söyleyebiliriz. Harcamaların ge- lirlerden daha az artması zaman içinde iç borç stokunun ve ödenen faizlerin kronik enflasyon ve is- tikrarsız ortamlarla birlikte kritik dü- zeylere ulaşmıştır. İç borç faiz öde- mesi 1990 yılında 10 trilyon iken 1998 yılında 5 katrilyon 626 trilyona 1999 yılının ilk dokuz ayında da 7.487 trilyona ulaşmıştır. Toplam iç borç stoku 1990 yılında GSMH'nın

%14.4 iken 1998 yılında %21,9'u dü- zeyine yükselmiştir. Borcun önemli ölçüde kısa vadeli ve yüksek faizli ol- ması borç stokunu yıl içinde ye- nilenmesini gerektirmekte ve borç stokunun sürekli büyümesi kamunun ekonomiden giderek daha fazla kay- nak çekmesini gerektirdiği için bu sü- recin devamı güçleşmekte ve eko- nomik dengeler olumsuz yönde et- kilenmektedir. Vergi gelirleri başarılı denecek ölçüde artsa da har- camaların çok da yüksek oranda ol- ması bütçe açığının yüksek oran- larda olmasıyla sonuçlanmıştır. Bütçe açığı 1990'da GSMH'nın %3('ü düzeyinde iken 1998 yılında % 7 dü- zeyine ulaşmıştır. Gelirlerin har- camalar gibi bir anda yük- seltilmesi mümkün değildir. Çünkü gelirler ülkenin GSMH'nu bü- yütmesi ithalat, ihracat gibi unsurlara bağlıdır. Her ülkenin bir ver- gilendirme kapasitesi vardır ve bu kapasite ülkede üretilen katma de- ğerle doğru orantılıdır. Ekonominin negatif büyüdüğü bir ortamda har- camalar artarken gelirler olumsuz yönde etkilenmektedir. 1999 yılında gelir azaltıcı birçok olay üst üste gel- miştir. Asya ve Rusya krizlerinin Tür- kiye'ye yansması sonucu Türkiye 1999'un ilk yarısında ekonomide büyük gerileme yaşanmıştır. GSMH yılın ilk çeyreğinde %(-)8.4 ikinci çeyreğinde %(-)3.4 büyümüştür. Ekonomideki bu olumsuz gelişmenin üzerine tarihimizdeki bu en büyük fe-

laket körfez depremi içinde sanayi açısından en gelişmiş olan bölgeyi vurmuştur.

Deprem olan il ve ilçelerin toplam vergi gelirleri içindeki payı %15'tir. Kocaeli ilinin toplam vergi gelirleri içindeki payı ise %14'ünü sağlamaktadır. Bu ildeki en önemli gelir kaynağı Tüpraş depremde önemli zarar görmüştür. Vergi idaresi zaten depremden büyük zarar görmüş illerdeki mükelleflerin mağduriyetini önlemek için mücbir sebep kabul ederek mücbir sebep hali sona erene kadar vergi ödemelerini ertelemiştir. Mücbir sebep nedeniyle şu anda bu bölgelerden vergi alınmamaktadır. Diğer taraftan bu bölgedeki mükelleflerin kendileri ve işyerleri büyük zarar gördüğü için eski duruma kavuşmak uzun zaman alacaktır. Dolayısıyla deprem bölgesinde bu sene ek olarak önümüzdeki sene beyan edilecek vergiler düşük olacağından vergi gelirleri olumsuz yönde etkilenecektir. Görüldüğü gibi deprem vergi gelirlerimizi ciddi ölçüde azaltırken diğer taraftan bölgenin tekrar imarı ve ihtiyaçların karşılanması harcamalarımızı artırmaktadır. Kamu açığı; borç, yüksek kredi faizi, daha fazla borç şeklinde giderek büyüyen sarmalı deprem nedeniyle harcamaların artması ve vergi gelirlerinin azlığı faktörleri eklenince devam eden sarmanın ekonomiyi boğacak düzeye gelmeden program yapılmasını gerekli kıl-

maktadır. Ülkenin içinde bulunduğu durumda kamu açıklarının makul düzeye çekilebilmesi için bu program çerçevesinde hem gelirlerin artırılması hem de harcamaların azaltılması ve yapısal reformların bitirilmiş olması zorunlu koşullardır. Artık dünyada enflasyonla yaşayan ancak birkaç ülke kaldı ve herkes biliyor ki enflasyonun en önemli nedeni kamu açıklarıdır.

Globalleşen dünyada gelişmiş ülkeler arasında yerimizi almak istiyorsak reformları bir an önce yaparak enflasyonu tek haneli rakamlar haline getirmek zorundayız. Ülke ekonomimizde asgari standartları sağlamadan gelişmiş ülkeler arasına girmenin zor olduğunu kabul etmeliyiz. Bilhassa 1999 yılı gelirlerini azaltıcı birçok olay meydana geldi. Öncelikle deprem vergi gelirlerini büyük oranda etkiledi. Diğer taraftan gelir vergisi oranları 4369 sayılı kanun uyarınca indirildi. Gelir vergisi oranlarındaki indirime ek olarak gayrimenkul sermaye iradı ve serbest meslek kazançlarında stopaj oranları indirildi. Bütün bu gelir kaybettirici gelişmelere rağmen alınan ve alınacak tedbirlerle yılsonunda bütçedeki hedefi aşmayı planlıyoruz. Vergi gelirlerindeki artış ta kurumlar vergisi ve akaryakıt tüketim vergisindeki artışlar önemli rol oynamıştır. Cari dönem gelirleri üzerinden hesaplanan geçici vergi sistemi ile kurumlar vergisi görel olarak

yüksek oranda artmıştır. Akaryakıt tüketim vergisinde dünya petrol fiyatlarının yükselmesinin otomatik olarak iç piyasaya yansması ile önemli ölçüde gelir artışı kaydedilmiştir. Özellikle dolaylı vergilerde ekonomideki resesiyon etkisi hissedilmiştir. Burada vergi dairesinin başarısına da birkaç örnek vermek istiyorum.

Yıllar içinde vergi tahsilat oranında gelişmeye baktığımızda 1993 yılında %81,3 olan tahsilat oranı başarılı bir şekilde gelişme göstererek 1998 yılında %89.5'e ulaşmıştır. Vergi dairesinin başarısını toplanan her vergi için ne kadar harcama yapıldığında da görebiliriz. 1998 yılında toplanan her 100 lira için 1.38 lira harcama yapılmıştır.

Tekrar borç, faiz ve bütçe açığı konusuna dönersek bu konunun çözülmesi için ülkedeki bütün kesimlere görev düşmekte olduğuna inanıyorum. Biz vergi idaresi olarak vergiyi tabana yayıp kayıtdışı ekonomiyi kayıt altına alarak vergileme kapasitesini tam olarak kullanıp daha fazla vergi toplamak için elimizden geleni yapmaktayız. Bunun için her şeyden önce güçlü bir vergi idaresi yapmaya başladık. Çünkü vergi idaresi demek vergi politikası demektir. Bu amaçla vergi dairesinde başlattığımız tam otomasyon projesi önemli yol katetmiştir. bu proje kapsamında 1999 yılı sonunda 142 vergi

dairesi tam otomasyona geçirilmiş olacaktır. Ancak merkezde vergi politikası oluşturulduğunda vergi dairesinin analitik yeterliliğini artıracak üretim bilgi ve kanal destek programları oluşturacaktır. Ayrıca dünya bankası ile yürütmekte olduğumuz vergi modeli projesini de sürdürmekteyiz. Vergi dairesinin teknolojik altyapısının tamamlanması ile vergi numarası uygulaması hızla yaygınlaştırılacak vergi denetimleri bilgisayarla yapılacaktır.

Vergi kimlik numaraları altında toplanan bilgiler vergi dairelerindeki bilgiler de kullanılarak Vergi İstihbarat Merkezinde değerlendirilmektedir. Böylece vergi denetiminde bir strateji değişikliği yaparak mükelleften hareketle değil vergiyi doğuran ekonomik olaylardan hareket ederek mükellefe ulaşan bir planlı denetim yapısına geçmekteyiz. Ekonomik olayların envanteri çıkarılıp bu envanterle mükelleflerin beyanları karşılaştırılıp denetim hızlı, verimli ve etkin bir hale getirilmektedir.

Vergileme dinamik bir özelliğe sahip olmak zorundadır. Çünkü sıkı sıkıya bağlı olduğu ekonomik olaylar dinamik bir özelliğe sahiptir. Bu nedenle ekonomideki ve teknolojideki gelişmelere paralel olarak vergileme sistemi de değişmek zorunda hedefimiz 21. yüzyıla girerken mükellefine kaliteli hizmet veren etkin,

teknolojinin sunduğu imkanları en iyi şekilde kullanan iyi örgütlenmiş gelişmelere hızla ayak uydurabilen bir vergi idaresiyle vergi gelirlerini artırmaktır.

Mustafa ÖZYÜREK

TÜRMOB Genel Başkanı

Saygıdeğer Milletvekilleri, sayın müsteşarım, aziz meslektaşlarım. Hepinizi sevgiyle selamlıyorum. Öncelikle değerli yazar, düşünür ve bilim adamının kaybı nedeniyle hepimize başsağlığı diliyorum. Sayın Başkanım.

Değerli arkadaşlarım vergi sistemimizin ekonomiye etkileri noktasında özellikle ekonomik etkileriyle ilgili birkaç şey söylemek istiyorum. Öncelikle bizim vergi sistemimiz ne yazık ki ekonomik olaylara çok etkili değildir. Yani çok fazla yön verememektedir. Ekonominin bir yarısı biraz önce dernek başkanının ifade ettiği gibi vergi ile hiç ilgisi yoktur, kayıt dışıdır ve dikkat ederseniz yatırımcılar bir işe girişirken herşeyi düşünürler ama en son akla gelen unsurlardan biri vergidir. İşte nerden kredi alacak arsayı nasıl alacak, hepsini düşünür ama vergi olayı daha sonra gelir. Bu genel olarak vergi sisteminin ekonomideki yerinin önemsizliğinde değil ama Türkiye'deki uygulamaların yanlışlığından kaynaklanan durumlardır.

Oysa bizim vergi sistemimizde ekonomiyi yönlendirmek üzere önemli müesseseler kurulmuştur. Örneğin yatırım indirimi sosyal fonksiyonu açısından bazı müesseseler vardır, fakat vergi giderek uygulamaların eksikliği, yeteri kadar denetim yapılamaması gibi biraz sonra değineceğim konular toplamda çok dikkate alınan çok önem verilen bir etkiye sahip olmaktan giderek çıkmıştır, ve bütçe nedeniyle de bugünlerde verginin fonksiyonunu, ekonomiye etkilerini ve bütçe büyüklüğünü tartışıyoruz. Bütçe yüküklüklerine baktığımızda da çok büyük bir açıklıkla karşılaşıyoruz. Açığın yarattığı ekonomik etki özellikle enflasyon etkisi o kadar büyük ki verginin yaratacağı ekonomik etki çok dışarda kalıyor, geride kalıyor ve artık toplumumuzda herşey o kadar geri ki işte bütçenin önemli kısmını verginin % 80'ini faizlere vereceğiz kalan bir kısmıyla ücret ödeyeceğiz ve bütçede öngörüldüğü şekliyle % 5'in altında bir yatırım yapacağız. % 5 yatırım yapabilmek için bu kadar bütçe yapmaya gerek yok. Faiz ödemek için bütçe çıkarsak ta çıkarmasakta faizleri ödemek zorundayız. Bu kanun olsa olsa biraz faizleri garanti altına almak için çıkarılmış bir kanundur. bir de işte yüzde 5 civarında fiili uygulamada %3'lere inen bir yatırımı gerçekleştirmiş oluyoruz.

Bundan 10-15 sene öncesini ha-

tırılınız. Bütçe çıkacağı zaman toplumda bir heyecan dalgası eserdi. İşte memur biraz daha fazla ücret ödenecek diye beklerlerdi. Köylü hizmet beklerdi. Şimdi o hale geldik ki 1980'lerden sonra özellikle vergi alma borç al politikasını izlediğimiz için bizim bütçelerimiz bir borç ve faiz bütçesi haline gelmiştir. Şimdi bu noktadan çözümler getiremediğimiz zaman sadece vergiyle konuyu çözmemiz mümkündür. İşte tartışıyoruz KDV bir puan artsın mı, işte vergi denitimi artarsa daha fazla vergi tahsil edebilir miyiz hepsini konuşuyoruz düşünüyoruz, ama bir borçlanmada 2-3 puan fazla faiz ödendiği zaman bütün vergi gelirlerini alıp götürüyor yani bütçemizi, maliyemizi, ekonomimizi bu faiz kısılacından kurtarmadıkça vergiyle ilgili diğer konularla ilgili söyleyeceğimiz herşeyin boş olduğunu belirtmek istiyorum. Tabi konumuz vergi olduğu için olayın borç ve faiz konusunu bırakıyoruz. Şimdi önümüzde bütçe var meclise sunuldu. Bütçenin önemsizliğine rağmen bazı rakamlarda öne sürüldüğü için vergimizin etkisini ve boyutunu bir ölçüde görme ve konuşma imkanı var. %69'a yakın bir vergi artışı öngörüyoruz ve ortalaması biraz yüksek olmakla beraber yıl sonunda da %25'lik bir enflasyon. Şimdi yıllardır vergi rakamlarına bakan bir arkadaşınız olarak burada bir temel çelişki görüyorum. Ya vaadedilen %25 enf-

lasyon tutmayacak ya da %69'luk vergi artışı gerçekleşmeyecek. Yani işte %30-35 civarında enflasyon olacak %20-25 reel vergi artışı bana göre mümkün değil. Bu günkü vergi sisteminin kendiliğinden sağlayabileceği bir artış değildir o, zaman ya gerçekten biz IMF'e tahhütlerimizi yerine getirmek için düşük tutuyoruz ama fiilen daha yüksek bir enflasyon gerçekleşecek ve o zaman vergi gelirleri de doğal olarak artacak ya da önemli ölçüde bazı vergi kanunlarında değişiklik yapmak suretiyle yeni yeni vergiler konacak. Vergi sistemimizin esnekliği dikkate alındığında Türkiye'de kendiliğinden %69'luk bir vergi artışı beklememiz mümkün değildir. Şimdi değerli arkadaşlarımız vergi elbette ekonomimizin önünü tıkamamalıdır. Ekonomi asıldır, vergi daha sonra gelri. Zaten ekonomik faaliyet yoksa ekonomik canlılık yoksa vergi almazsınız. O nedenle bizim önümüzdeki yıl ekonomimizin çok fazla canlanamayacağını genel gidişten anlıyoruz. İşte deprem bölgesinde %15'lik bir katkı yapan bölgenin hiç vergi ödeyemeyecek durumda kalacağını biliyoruz. Bütün bunlara rağmen % 69'luk bir vergi artışının nasıl gerçekleştirileceği doğru uzun uzun anlatılmalı ve tartışmaya açılmalıdır. Dün yine buna benzer bir panelde konuşmuştuk. Sayın Maliye Bakanımızda orada bir açış konuşması yapmışlardı. Hangi vergilerle ilgili dü-

zenleme yapılacağını ifade etmemekle beraber yeni vergiler alacaklarını söylemişlerdi. Yeni vergiler neler olabilir değerli hocam ifade etti. TBMM.nin gündeminde bulunan bir deprem vergisi var, deprem vergisi tasarının içinde akaryakıt tüketim vergilerinin %200'lük artırılması. Biliyorsunuz şu anda benzinin içinde %300'lük bir akaryakıt tüketim vergisi var. Ve benzin alırken ödediğimiz paranın %70'i de vergilere gidiyor. Şimdi 200 puan daha artırarak ve zamana yaymak suretiyle daha fazla akaryakıt tüketim vergisi alacağız. Şimdi akaryakıt tüketim vergisine baktığımızda bütün mallar üzerinden aldığımız KDV 4.6 katrilyon olarak öngörülüyor. 2000 yılında buna karşılık sadece akaryakıt türlerinden aldığımız akaryakıt tüketim vergisi 4 katrilyon öngörülüyor. Yani kaçırılması mümkün değil tahsilatı kolay diye akaryakıtta çok fazla yüklediğimiz görülüyor. Zaten hergün benzin alırken bunun farkındayız. Akaryakıtla ilgili vergi kolay tahsil edilir ama enflasyonist olumsuz etkisini de derhal gösterir. Ben petrol ofisi genel müdürüyken bunun hesaplarını yapardık o zaman bugünkü gibi her hafta %4-5 zam yapılmazdı ve o zamanda bunun enflasyona nasıl etkisi olacağını uzun uzun açıklardık. O gün %5 fiyat artışının enflasyonu % 1 olumsuz etkisi olurdu. Bugün boyutları değişmiştir bu %6'ya 7'ye çıkmıştır. Bir yerden enflasyonu

düşüreceğiz iddiası ve bir yerden de akaryakıtta zam yapma politikası oldukça çelişkili politikalardır. Bunu 2000 yılında alınması öngörülen vergi rakamlarına baktığımızda K.V.'nde %28, GV'nda %23 artış öngörülüyor. Bunun daha çok VUK'nun 279. maddesinde yapılan düzenlemede kaynaklandığını zannediyorum.

Biliyorsunuz bankalar ve aracı kurumlar ellerinde bulunan devlet kağıtlarını borsa rayicine göre değerlendirecekler ve ona göre vergi ödeyecekler. Bu konuyla ilgili de 1-2 cümle söylemek istiyorum 279 çok tartışıldı 4369 sayılı kanunla borsa rayici esası getirilmişti ve bir yıl ertelendi. Şimdi tekrar ertelensin mi ertelenmesin mi tartışmaları yapılıyor. Bütçe kanununda mutlulukla gördük ki böyle bir erteleme yok artık bunu ertelemeyi düşünmek bana göre yanlıştır çünkü bizim vergi sistemimiz tahakkuk esasını kabul etmiş, dönemselik esasını kabul etmiş siz 6 ay vadeli satana faturayı kestiği anda gelir yazdırıyorsunuz da faizi niye gider yazdırmıyorsunuz. bunun mantığı yok o nedenle ben 279. madenin ertelenmemesini bu günkü şekliyle savunulmasını düşünüyorum. 4369'u gerçekleştirdik. Gerçekten halkta büyük olumlu bir hava esti. Belli noktalarda itirazlar vardı ama esas itibariyle olumlu bir kanundu. Bir sene geçmeden de oturduk onu yeni baştan değiştirdik.

Ve daha önce de pek çok kanun sayabilirsiniz peşpeşe değişiklik yapılan tam bütçe meclise sevk edileceği zaman bir telaşla kanunlar hazırlanıyor yeteri kadar zaman ayrılmıyor ve yeteri kadar katılımcı olmuyor şimdi M.B.'nda katılıcı olmadan artık çok değerli uzmanların olduğunu biliyorum. Ben de oradan geldim. Ancak sadece Maliye Bakanlığında oturup bütün Türkiye'yi görmek ve Bütün Türkiye'nin sorunlarını kavramak mümkün değildir onun için bu kanunları önceden bu gündən başlayarak katılımcı bir şekilde üniversitesiyle, özel sektörüyle, odalarıyla basınıyla her kesimin görüşlerini alarak nasıl bir vergi sistemi olmalıdır ekonomik fonksiyonlarıyla mali fonksiyonlarıyla sosyal fonksiyonlarıyla nasıl bir vergi kanunu olmalıdır. Bu tartışıldıysa toplumsal bir uzlaşma sağlandıktan sonra meclise sunulup oradan büyük bir değişiklik olmadan çıkarmalıyız. bunu yapmadan günöbirlik ihtiyaçlara göre yapacağımız değişiklikler adına reform da desek uygulama şansına sahip değildir. Onun için Türkiye'de çok fazla yazboz oluyor.

Bir diğör önemli nokta vergi kanunlarını, diğör kanunları ne kadar mükemmel yaparsanız yapınız bu nihayet bir uygulama meselesidir. Vergi idaresinde, vergi denetiminde çalışan insanlar buna inanmazlarsa bunu uygulamak için var güçleriyle çalışmazlarsa biliniz ki o kanun bir işe

yaramaz. Uzun zamandır bizim gözülediğimiz ne yazık ki vergi idaresinde büyük bir kan kaybı var. Bu sadece vergi denetmenlerinde diğör denetim elemanlarında değil vergi dairesi personeline de var. Çünkü vergi idaresinde çalışan insanlar genellikle bir uzmanlığı olan insanlar ve bu insanların piyasada bir talebi de var. İnsana yeteri kadar ücret vermezseniz buna biraz dayanır bir süre sonra bırakır gider. Bunu mutlaka önlememiz ve vergi idaresinde vergi denetiminde çalışan kişilere insanca yaşayacakları kadar ücreti vermemiz lazım. 4369 sayılı kanun mecliste görüşölürken bir fırsat çıkmıştı Maliye Hizmetler Sınıfı İhdası ve biraz farklı tazminat ödemesi ve ne yazık ki onu da yasalaştırma fırsatı kullanılmadı. Buna göre yeteri kadar savunulmadı, direnç gösterilmedi. Ve bunun yanında araç gereç gibi her konuda vergi idaresinin takviye edilmesi gerekir. Değerli arkadaşlarım Vergi Denetimi vergi yasalarının uygulanmamasının cezalandırılması için de yapılması şart ve yol gösterme uyarma, eğitim fonksiyonunu da yapacak şekilde vergi denetiminin çok etkin bir şekilde yapılması gerekir. Vergi denetiminde vergi denetmenlerinin %80'lik bir paya sahip olduğunu biliyoruz. Bu kesiminde çok önemli sorunları var. Ve bu sorunlar da benim gördüğüm kadarıyla da çözümlenmeyecek sorunlar değil. Bir memura atamasıyla ilgili çalışmasıyla

İlgili güvenliği kesinlikle sağlamalısınız. Bunları sağlamadığımız sürece ve insanlar sürekli gelecek endişesi içinde olurlarsa verimleri düşer bu nedenle tüm kamu personeli için gerekli olan bu düzenlemelerin mutlaka vergi denetmenleri için de gecikmeden yapılması gerekir. Özetlersek vergi sistemimizi öncelikle sıfırdan başlayarak yeniden düzenlemeli, vergi idaremizi ve vergi denetimini de her bakımdan mükemmelleştirmeliyiz. Eğer bunları sağlarsak ve vergi etkili bir şekilde uygulanırsa ekonomide de önemli ölçüde teşvik edici yol gösterici fonksiyonları yerine getirir ve kayıt dışı ekonomi bir ölçüde azalır. Ama bunları yaşamadığımız için kayıt dışılık artmış gidiyor, naylon faturalar havada uçuşuyor ve vergi sadece verenden alınıyor, kaçırmanın yanına kâr kalıyor.

Bugün yakalansa bile iki gün sonra af çıkıyor bunlar gene rahata kavuşuyorlar.

Doç. Dr. Şükrü KIZILOĞLU

Gazi Üniversitesi İ.İ.B.F. Öğretim Üyesi

Vergilerin, bir ülkenin ekonomisi üzerinde önemli etkisi olduğu kuşkusuzdur. Bilindiği gibi, mali olaylar, milli ekonomi içinde ortaya çıkmakta ve cereyan etmektedir.

Kamu hizmetlerinin gerçekleştirilebilmesi için, ekonomiden çok büyük rakamlara varan tutarda

fonlar toplanmakta ve harcama suretiyle tekrar ekonomiye katılmaktadır. Vergi ve benzeri yollarla fonların toplanması sırasında, ekonomik birimler üzerinde ve genel ekonomik yapı üzerinde önemli etkiler yaratılabilmesi için kamu gelirlerinden yararlanılması yoluna gidilmektedir. Benzer durum, fonların kullanılması açısından da sözkonusudur. İstenilen doğrultuda etki yaratmak amacıyla devlet cari harcamalarına yön verebilmektedir.

Bu aşamada, güdülen amaçlara ulaşabilmek için genel maliye politikası ve genel ekonomi politikasının uyumlu ve birbirine paralel olarak götürülmesi gerekmektedir.

Mali olayların, ekonomik olaylarla ilişkisinin artması, KAMU EKONOMİSİ olarak adlandırılan bir bilim dalının oluşumuna yol açmıştır. Kamu hizmetlerinin ne miktarda yani kimler için üretileceği, nasıl üretileceği ve kimler tarafından üretileceği finansmanının nasıl sağlanacağı, kamu ekonomisinin faaliyetleri olarak ortaya çıkmaktadır.

KAMU MALİYESİ uluslararası mali ve ekonomik ilişkiler açısından önemli uluslararası kurumlar ve uluslararası gelir bölüşümü "Uluslararası Kamu Maliyesi" denilmektedir. Devletin mali nitelikteki karar ve uygulamaları ekonomik yapı ve işlemler üzerinde geniş etkiler yaratmakta

olup, bu etkiler dolayısıyla vergi sistemi ile ekonomik yapı arasında sıkı bir ilişki ortaya çıkmaktadır.

GELİR, BEYAN, ÖDEME VE İKAME ETKİLERİ

Vergi sistemi, kişilerin davranış ve tercihlerinde de etkili olabilmektedir. Kişiler vergiyi, tasarruflarını ya da tüketimlerini azaltarak öderken, kurumlar yatırımlarını ya da nakit varlıklarını azaltarak öderler. Bilindiği gibi, bu etkilere "gelir etkileri" ya da "ödeme etkileri" denilmektedir. Kişiler, vergi sonrasında davranış ve tercihlerini değiştirerek, kısmen ya da tamamen vergiden kaçınabilirler. Bu etkilere ise "beyan etkileri" ya da "ikame etkileri" denilmektedir.

Vergilemeden sonra, mükellefin ekonomik gücünde bir azalma meydana gelmektedir. Mükellef, daha fazla ve daha rasyonel çalışma suretiyle, gelirini vergilemeden önceki düzeye çıkarırsa, vergi etkisini gidermiş olur. Aynı sonuca, tüketimini kısmak yolu ile ulaşması da mümkündür. Bunlardan birincisine verginin "gelir etkisi", ikincisine ise "ikame etkisi" denilmektedir. Bu açıklamalardan da farkedileceği gibi, vergilerin kişinin elde edeceği geliri azaltarak mevcut üretim faktörlerinin arzını değiştirmesi "gelir etkisi", mallar arasında tercihleri değiştirerek üretim faktörlerine olan talebi değiştirmesi ise "ikame etkisi" dir.

YATIRIM VE TASARRUFLAR ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Vergilerin ekonomiyi ilgilendiren bir başka etkisi de "yatırımlar üzerinde olan etkileri"dir. Vergileme, özellikle yüksek oranda vergilendirme, kaynakları kısması nedeniyle yatırımları azaltabilmektedir. Buna karşılık, yatırımlara yönelik bazı vergi teşvikleri ve yatırımcıdan sağlanan "vergi avantajları" yatırımları olumlu yönde etkilemekte, üretim ve istihdam üzerinde olumlu sonuçlar ortaya çıkabilmektedir. Özellikle bazı bölgelerde (örneğin olağanüstü hal bölgelerinde ve kalkınmada öncelikle yörelerde) yapılacak yatırımlara sağlanan bazı vergi avantajları, yatırımcıları bu bölgelere yönelebilmektedir.

Vergi sisteminin en önemli etkilerinden biri de "tasarruflar üzerindeki etkisi". Bu etki hem kişisel tasarruflar üzerinde hem de ekonominin büyüme düzeyi üzerinde olabilmektedir. Vergi ile geliri azalan kişilerin, tasarruf ettiği miktarı tekrar gözden geçirmesi gelir etkisidir. Vergi ayrıca tasarrufun gelecekteki getirisi yani faiz haddini etkileyerek, "ikame etkisi" yaratır. Vergi konulduktan sonra kişiler, yalnızca şimdiki gelirlerinin değil, bu geliri tüketmeyip tasarruf ederlerse, bu tasarrufların sağlayacağı gelirin de vergiye tabi olacağını görecekları ve tasarruf oranını düşüreceklerdir.

BÜTÇE DENGESİNİ SAĞLAMAK VE AÇIĞI FİNANSE ETMEK

Vergi sisteminin ve uygulamalarının bütçe üzerinde de, önemli etkileri sözkonusu. Bilindiği gibi, hükümetlerin, "bütçe dengesini sağlamak" ve "açığı finanse etmek" için ellerinde şu gibi araçlar vardır.

- 1- Vergi gelirlerini artırmak,
- 2- Kamu harcamalarını kısmak,
- 3- Para basmak,
- 4- Yurt içinde ve yurt dışında borçlanmaya başvurmak.

Kamu harcamalarına kaynak bulabilmek, bütçe dengesini sağlamak ve açığı finanse etmek yönünden en sağlıklı kaynak vergi gelirleridir. Vergi gelirlerinin maliyetinin %1 olması, bu gelirlerin önemini net olarak ortaya koymaktadır.

Bu aşamada, zaman zaman bazı tercihler ortaya çıkmaktadır. Başka bir anlatımla, "vergileyerek harcama" ile "vergilemeden harcama" faaliyetleri iktidarın gücüne ve politik tercihine göre değişme göstermektedir.

İktidar, vergileyerek harcamaları finanse etmek isterse, şu sonuçlarla karşılaşabilir.

- Vergi sömürüsü (taxplotation)
- Ekonomik "büyümede düşüş" ve "verimlilik" krizi,

- Enflasyonla beraber ortaya çıkan "durgunluk" ve "işsizlik" (stagflasyon)

Devletin vergilemeye ağırlık vermesi ile birlikte, belli kesimlerin "vergi yükünün artacağı" ve böylelikle vergi sömürüsünün yapılacağı sonucu ortaya çıkar.

Ayrıca, vergilendirme ile birlikte "satın alma gücü kırılacağı" için, bu durum kamu harcamalarının yönü ve niteliğine göre "toplam talebin düşmesi", "yatırımların azalması" "işsizliğin artması", ekonomide "stagflasyonist eğilimlerin oluşması" gibi sonuçlar doğurabilir.

Buna paralel olarak "ekonomik büyümenin yavaşlaması" ve "verimlilik sorunu" ortaya çıkabilir. Buna karşın devlet "VERGİLEMEDEN HARCAMA"ya yönelir. Yani "emisyon" ve "borçlanma" yöntemine ağırlık verirse, bu kez "kronik bütçe açıkları" ve "enflasyon" ile karşı karşıya kalacaktır.

FAİZLER

Vergi toplanamadığı ölçüde "borçlanma" yoluna gidilmektedir.

Vergi gelirlerinin hem yüzde 1 gibi "düşük maliyetli" hem de "geri ödemesiz" yani karşılıksız olmasına karşın, borçlanma yolu ile sağlanan gelirler oranı yüzde 100 civarında olan ve ana para ödemesi ile birlikte, kartopu gibi büyüme özelliği bulunan bir kaynak türüdür.

1999 yılı vergi gelirlerinin yaklaşık yüzde 90'ı faiz ödemelerine gitmiştir. 2000 yılı Bütçe Tasarısında yer alan vergilere göre, bu oran yine yüzde 90 civarındadır. Ancak, 2000 yılı gelir hedefleri, özellikle "vergi" ve "özelleştirme" hedefleri tutturulamadığı takdirde, toplanan vergilerin tamamı dahi, borç faizi ödemelerine yetmeyecektir. Bilindiği gibi, aşırı borçlanma, faiz oranlarını yükseltmekte, gelir dağılımını bozmakta ve büyüyen rant gelirlerine neden olmaktadır.

Bu aşamada, bazı hassas dengeleri gözönüne almakta yarar vardır.

KAYITDIŞI EKONOMİNİN ÖNLENMESİ

- Vergi yasaları ekonominin önünü tıkamamalıdır. Ekonomi canlı oldukça, vergi gelirleri de artacaktır.

- Kayıtdışı ekonominin engellenmesi daha doğrusu küçülmesine yönelik, somut önlemler alınmalıdır. Kayıtdışı ekonominin küçülmesi, vergi gelirlerini artıracaktır.

Kayıtdışı ekonominin önlenmesi için öncelikle belge düzeninin yaygınlaştırılması başka bir anlatımla belge alış-veriş alışkanlığının artırılması gerekir.

Bu konuda düşünülebilecek pratik iki uygulama şunlar olabilir. Emeklilerin "üç ayda bir" ücretlilerin ise "yılda bir" aldığı vergi iadesi, "aylık iadeye" dönüştürülerek, belge alma alışkanlığı yaygınlaştırılmalıdır.

Amerika ve bazı ülkelerde olduğu gibi, gider yazılabilecek harcamaların kapsamının geniş tutulması, belge düzeninin oturtulmasını hızlandırabilecektir. Örneğin, harcamaların yüzde 20'sinin gider yazılması, karşı tarafın aynı belgedeki tutarın yüzde 100'ünü gelir yazmasına neden olacağı bunun sonucu olarak da, hem "kayıt dışı ekonominin küçülmesi" hem de "vergi gelirlerinin artması" sözkonusu.

VERGİLERİN EKONOMİYE OLAN DİĞER ETKİLERİ

Vergilerin ekonomiyi etkilemesi konusunda, yukarıdaki açıklamalarımıza ilave olarak, ana başlıklar halinde birkaç kısa örnek vermekte yarar var.

Dünyada yaşanan Küresel Kriz ve Rusya Krizinden etkilenen ekonomimiz "mali milat" olayının da etkisiyle iyice daralmış ve "Nereden Buldun?" sorgulamasının da etkisiyle, bir yandan ekonominin önünü tıkamış, bir yandan da (Başbakan Yardımcısı'nın açıklamasına göre) 20 milyar dolar döviz yurtdışına kaçırmıştır. Bu konu, daha önce çok uzun tartışıldığı için ayrıntısına girmeyeceğiz.

Bir diğer olumsuz etkileme de, 57 Seri No.lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği ile yapılan "yorum" sonucu, geçtiğimiz yıl bankalara 200 trilyon lira, bu yıl da 400 trilyon lira, mahsup ve iade yoluyla kaynak aktarılması

olmuştur. Geçen yıl bankalar iade edilen 200 trilyon lirayı 500 trilyon bu yıl da 500 trilyonu iade edebilmek için 1 katrilyon lira borçlanıldığı gözönüne alınırsa, olayın önemi ve büyüklüğü ortaya çıkar.

Vergilerin ekonomi üzerindeki etkilerine ilişkin örneklerden biri de, Vergi Usul Yasası'nın 279. maddesinin doğuracağı sonuçlardır.

Bilindiği gibi 279. madde uygulaması sonucu, bankaların 15 Şubat 2000 tarihinde yaklaşık 1,5 katrilyon lira "geçici vergi" ödemeleri sözkonusu olacaktır. Sistemden bu tutarda bir nakit para çıkışı, bankalar açısından büyük finansal sorun doğuracaktır. Bankaların 1,5 katrilyon lira civarındaki vergiyi ödeyebilmek için "borçlanma" yoluna gitmeleri kaçınılmazdır. Bu borçlanma da, faiz oranlarını yükseltecek, buna bağlı olarak da enflasyon yükselecek, kredi maliyetleri artacak, yatırımlar durabilecektir.

Ülke ekonomisi yakından ilgilendiren bu konuda kısa vadeli geçici bir çözüm (örneğin her yıl Bütçe Yasası ile erteleme) yerine, uzun vadeli kalıcı bir çözüm yolu aranmalıdır.

Örneğin;

- Vadesi 3-5 yıl olan ve Hazine tarafından ihraç edilen tahvillerin, alış bedelini ile değerlendirilmesi öngörülmüştür. Bankalar bu doğrultuda yön-

lendirilirler, ortaya çıkması muhtemel sorunlarını da, başka finansman teknikleriyle çözümlerler.

- Hazine, yalnızca vergi ertelemesi için kullanılacak, özel tertip tahvil ihraç edilebilir.

279. madde sorunu "yumuşak bir inişle" çözümlenebilir. Aksine yaklaşım hem bankacılık sisteminde, hem de uluslararası ilişkilerimizde ve ülke ekonomisinde ciddi sıkıntılar yaratabilir.

Vergilerin ekonomi üzerindeki etkisine ilişkin bir diğer somut örnekte "Akaryakıt Tüketim Vergisi (ATV)"dir. Bilindiği gibi akaryakıt tutarının yaklaşık %70'i ATV'dir. Oranı yüzde 300 olan ATV'nin, yüzde 500'e yükseltilmesi konusunda yasal bir düzenleme düşünülmektedir.

Yüzde 500'e varan bir ATV, işneden işleğe tüm fiyatları etkileyecek, enflasyon yükselecek, maliyetlerde önemli bir artış doğacak. Bu da ekonomiyi olumsuz yönde etkileyecektir. Bu konuda hesabın iyi yapılması gerekmektedir.

Sonuç olarak belirtmek gerekirse vergiler, ekonominin önünü tıkamamalıdır. Ekonomi canlandıkça vergi gelirleri artacak, vergiler makul ve ödenebilir düzeyde olduğu sürece vergi olayı, müteşebbisler açısından itici olmaktan çıkacaktır.

Kuşkusuz herşey yukarıda anlatılanlarla bitmiyor. Olayın denetim

boyutu da önemli. Vergi incelemesinin yüzde 90'ını gerçekleştiren vergi denetmenlerinin düzenlediği bu toplantıda, vergi yasa-salarının tek başına yeterli olmadığını, olayın denetim boyutunun da çok önemli olduğunu belirtmek isteriz.

Zafer ÇAĞLAYAN

Ankara Sanayi Odası Başkanı

Sayın başkan, saygıdeğer milletvekilleri, değerli müsteşarım, değerli izleyiciler hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Özellikle böyle bir paneli düzenleyen vergi denetmenlerinin 63. kuruluş yıllarını kutluyorum. Böyle toplantı için kendilerine teşekkür ediyorum. Benim yapacağım konuşmanın maliyenin bir ortağı sıfatıyla alacağının altını çizmek istiyorum. Elbetteki vergi denetmenlerinin özlük hakları ile ilgili konuşmasını destekliyor ve 2 milyon memur içinde önemli bir yeri olan bu 1700 kişinin özlük haklarının verilmemesinin bir eksiklik olduğunu ifade etmek istiyorum. Ben sizi tekrar 2 ay öncesine götürmek istiyorum. Yıllardır şikayet ettiğimiz özellikle tembelliği ile nam salmış bir TBMM'nden sonra 21. Dönem Milletvekili Meclisi seçimden sonra oluştu. Gerçekten olaya hükümet çok ciddi tedbirlerle, çok ciddi dü-

şüncelerle ve ülkenin önünde bekleyen problemlerin bir an önce halolması noktasında büyük bir çalışma içine girdi. Meclisi çok önemli bir çalışma performansına soktu. İşte Türkiye'nin yıllardır önünde bekleyen yapısal sorunlar konusunda ciddi bir çalışma içine girdi. Tam bunun meyveleri alınmak üzere iken T.C. Devleti 17 Ağustos'ta ciddi bir depremle karşı karşıya geldi. Tabiki bu depremin hem insani hem sosyal hem maddi boyutu Cumhuriyetten bu yana bizim görmediğimiz bir vaka. 17 Ağustos depreminin olduğu günü çok iyi hatırlıyorum. Depremin olduğu gün ben de Yalova'ya gitmiştim. Maalesef depremin büyüklüğü nedeni ile devlet tam olarak buralara ulaşamamıştı. Bir gün önce gördüğüm Yalova çok değişmişti, insanların yüzünün asık, moralinin bozuk olduğunu gördüm. Binlerce kayıp vardı. Hemen Ankara'ya döndüm. Bizim odamızın bir özelliği Türkiye'nin en büyük müteahhitleri üyemizdir. Hemen bir bildiri yaptım. Hepsinin süratle bölgeye alet edevat göndermesini istedim. (Enkazın kaldırılması için). Ben her zamanki haykırışımı yaptım. Borçlanmanın nelerden kaynaklandığını, bunun bir sonuç olduğunu, bunu doğuran sebepler ortadan kaldırılmadığı müddetçe, benzer tablo ile her zaman karşı karşıya geleceğimizi ifade ettim. Devletin asıl probleminin iki noktada toplandığını, bunun birinin

mevcut kaynakların potansiyel hale geçirilemediğini, ikinci problemin mevcut kaynakların çok hovardaca, çok hoyratça harcandığını gündeme getirdim. Bunun için Türkiye'nin aslında kendisine fazlasıyla yetebilecek kaynaklara sahip olduğunu, yeterli bu kaynakların ortaya çıkarılması için bir gayret gösterilmesi gerektiğini anlatmaya çalıştım. Şu üzüntümü dile getirmek istiyorum. Deprem tahvili, bedelli askerlik hususunda bize vergi vermemek için bu önerileri yapıyorlar eleştirisine üzuldüm. Türkiye'nin en büyük probleminin kaynak üretmek olduğunu ve bu kaynakların Türkiye'de var olduğunun özellikle altını çizerek tekrar belirtmek istiyorum. Türkiye'de üretim yapan yatırım yapan insanların temsilcisi olarak özellikle sanayinin vergi ile ilişkisini saymak istiyorum.

Ben 2000 yılı bütçesinin gerçekleşmesini arzu etmekle birlikte gerçekleşme ümidini de çok zayıf görüyorum. Bu noktada asıl yapılması gereken Devletin ekonomi içindeki payının ve katkısının giderek azaltılması olduğunu söylemek istiyorum. Bugün T.C. Devleti kendi üreticisine, sanayicisine, rakip bir yapı içindedir. Devlet şarap, pazen, kibrit üretir. Bizim süratle bunlara karşı çıkmamız gerekir. Her fırsatta sanayiye çok büyük fırsatlar tanıdığı, destekler verildiği dile getirilir. Ve sanayicilerin de çok fazla vergi vermediği ifade edilir. Ama

bugün gördük ki Türkiye'nin 500 en büyük firmasını topladığımızda ABD'nin bir firmasının 1/3'ü etmemektedir.

Hangi sanayileşmeden hangi üretimden bahsediyoruz. Türkiye'nin sanayileşme konusunda henüz emekleme döneminde olduğunu hepimizin kabul etmesi gerekir. Türkiye'nin üretmekten, yatırım yapmaktan, ihracat yapmaktan başka yolunun olmadığı konusunda da hepimizin hem fikir olması gerekmektedir. Şimdi de reform konusuna gelmek istiyorum. Bir teklifte bulunuyorum. Türkiye'de reformun kelime anlamının ne olduğunu, reformun ne olduğunu nasıl yapılacağını gelin tanımlayalım.

Geçen yıl çıkarılan kanunda eğer hazırlanması aşamasında bizim getirdiğimiz eleştiriler dikkate alınsa idi belki reform diyebilirdik. Ama öyle bir kanun çıkarıldı ki gerçekten çok önemli sorunları çözen 50-60 madde olmakla birlikte 3-4 konu hem zamanlama ve hem de ekonomiyi tanınamaktan kaynaklanan 2-3 konu ekonomiyi nasıl tahrip etti. Özellikle bazı kesimler mali milat ve nereden buldun ile ilgili görüşlerimizi kayıt dışı ekonominin savunulması şeklinde değerlendirdiler. Oysa bizim karşı çıktığımız husus şu idi. Birincisi zamanlaması yanlıştı. İkincisi ortaya konan rakamların ekonomi ile uzaktan yakından ilgisi yoktu. Bugün ekonomiye baktığımızda bir dairenin, bir

arabanın fiyatının hepimizce çok iyi bilindiği bir durumda, üçbuçuk milyar liranın üstüne beyan zorunluluğu getirmenin ekonomiyi tanımamaktan kaynaklandığını düşünüyorum. Diğer taraftan mali milat uygulamasının devreye gireceği tarih hepimiz tarafından bilinirken neden bunun tebliği mali milat uygulamasına 15 gün kala yapıldığını anlayabilmiş değilim. Bu tür sevimsizlikten bizim haykırışlarımıza mesnet oluşturmuştur. Özellikle vergi kanunları yapılırken konuya taraf olan bizlerin görüşlerinin alınması, alınan görüşlerin dosyaların altına değil, üstüne konulması daha ciddi düzenlemeler getirecektir. Bizler açısından en büyük problem vergi kanunlarındaki bir sürü karmaşık mevzuatın, bizi denetleyecek sayıda kurum ve kuruluştan birisinin doğru dediğine diğerinin yanlış demesi ve böylelikle bu konularda anlamayan biz sanayicileri zor duruma düşürmektedir. Kesinlikle vergi kanunları yapılırken sadece fiskal boyutuna bakmayıp ekonomik boyutuna da bakmak bu işin olmazsa olmaz şartıdır.

Ekonomi üzerine ilave yükler getirmek yeni vergi kanunlarıyla vergi gelirlerini artırmayı düşünmek bence hayaldir. Ülkenin içinde bulunduğu ekonomik duruma baktığımızda belirlenen (dikkate alınan) bütçe hedeflerine ulaşamayacağı konusundaki görüşümü kesin olarak söylemek istiyorum. Zaten bu yıl top-

lanması gereken verginin büyük bir bölümü 1999 yılında peşin vergi olarak toplanmıştır. Bunu 2000 yılında mahsup edeceksiniz. Diğer taraftan ekonomiyi ben bir ana olarak düşünüyorum. Vergiyi bir çocuk olarak düşünüyorum. O anayı doğurgan hale getireceksiniz ki o çocuğu doğursun. Şu anda düşünülen hedefe kesinlikle ekonomi konusundaki gelişmelerin iyi olmayacağı sinyali veriyor. Ve ben %25 enflasyon hedefine karşılık %5.5 büyümenin çok tutarlı olmayacağını sizlerin dikkatine sunmak istiyorum. Ve böyle bir ortamda vergi gelirlerinin istenilen düzeyde olmayacağını dikkatinize sunmak istiyorum. Sorunlara ana başlıklar altında bakacak olursak; 365 günlük bir yılımız var. Her ay 8 gün Cumartesi-Pazar 100 gün yapıyor. 30 gün civarında bayramlarımız var. 365 günün 130-140 gününü bu şekilde geçiriyoruz. Geriye kalan günlerde bir vergi mükellefi primler de dahil olmak üzere 80 kez vergi dairesine gitmek zorunda. Şimdi bunun, vergi mükellefi, sanayici üzerinde yarattığı etkileri düşünün. Hem mükellefi hem de vergi memurlarını bezdiriyor. Vergi dairesine giderken insanlar karakola gider gibi korkarak gidiyor. Biz belli giderleri, belli harcamaları gider yazamadığımız müddetçe vergi sistemini etkin hale getiremeyiz. Hiç olmazsa yapılan harcamaların %15-20'sini gider yazabilme imkanı otomatik kontrol sistemini getirecektir.

Önümüzdeki günlerde KDV'nin 1-2 puan artacağı söyleniyor. Bu çok yanlıştır. Zaten %23 KDV çoktur. Bu artış işi iyice çıkmaza sokar. Üstelik buzdolabının üstünün lüks sayıldığı bir uygulamada KDV artışı zararlardır.

Sonuç olarak ekonominin zor durumdan kurtulmasının yolu üretimin istihdamın artırılmasıdır.

ZÜLFİKAR DOĞAN

Milliyet Gazetesi Ekonomi Yazarı

15 gün önce ABD'ne IMF ve Dünya Bankası yıllık toplantılarını izlemeye gittim. Bu genel kurullar uluslararası bir ekonomik forum 150 ülkenin ekonomi ve dışişleri bakanları katılıyor. Ekonomi alanında televizyonlardaki birinci konu bütçe fazlamızı ne yapalım. Bu yıl ABD bütçesi 115 milyar dolar fazla vermiş. Bütün ülke ekonomistleri, parlamenterleri, bu 115 milyar doları nasıl değerlendirilemi; onu tartışıyor. Bir kesim (Cumhuriyetçiler ya da Demokratlar) vergilerin indirilmesini öneriyor. Bunlar bu öneriyi yapmaktan öylesine pişman olmuşlarki -çünkü kamuoyundan çok büyük tepki almışlar- adamlar bizim dilimizle rezil rüsva oldular, bin pişman oldular.

Çünkü kamuoyu, bütçe fazla verdi diye siz nasıl vergileri indirmeye kalkarsınız diye ayaklanmış. Burada vurgulamak istediğim nokta; bir bilinç meselesi. Ülkeyi sevmek, yurdunu sevmek, yurttaşlık bilincinin en temel taş-

larından biridir. Ama bizde genel yaklaşım nedir? 2000 yılı bütçesine baktığımızda gelirin hepsi faize gidiyor. Yatırımı zaten unutmuşuz, yatırım yok. Ama hala ülkenin tüm kesimleri, ücretlisi, yatırımcısı, sanayicisi, bankacısı, borsacısı, bir tek talep var; vergi affı, vergi erteleme, vergi indirimi. Bunu anlamak mümkün değil. Ben bir gazeteci olarak isyan ediyorum. Biz affı çok seviyoruz herhalde diye düşünüyorum. 17 yıllık gazetecilik hayatım boyunca hep vergi affını, erteleme yazmak zorunda kaldım. 5 yıl Çalışma Bakanlığında müfettişlik yaptım. O zaman da aynıydı. Devletin gelirlerinin sağlıklı olması lazım. Bedelli askerlik gibi bir defeye mahsus bir gelir yaratıcı öneriler kesin çözüm değildir. Şu da bir gerçek ülkemizde bir defa yakayı kaptırdın mı bir daha kurtulamazsın. Artık denetim hep sana gelir. Ama az ilerdeki kayıtlı olmayan mükellefe kimse gitmez. Hep vergi ödeyen insanın üstüne gidilir. Ama bugünkü ortamı çok özel konjoktürler olduğunu düşünüyorum. O nedenle verginin öncelikle hepimizde bir bilinç olarak yerleşmiş olması lazım. İlkokuldan itibaren vatan sevgisi, millet sevgisi gibi verginin de ulusal bir görev olduğu bilincinin insanlara yerleştirilmesi lazımdır.

Mali milat ve nereden buldun yasa hakkında da birşeyler söylemek istiyorum. İnsanların yasalara karşı bir kez dahi güvenini sarsarsanız artık o insanların yasalara güvenmesini, ya-

salardan korkmasını sağlayamazsınız. Bugün ABD'de Gelirler Genel Müdürlüğüne karşılık gelen idareden, herkes polisten çok korkar. 30 Eylül 1998'de ne oldu? Bir kısım yurttaşlarımız "yasa çıktı ben bu yasa karşı yükümlülük altındayım. Benden vergisini ödemediğim, sakladığım paramı beyan etmem için bir yükümlülük getirdi. Ben bu yükümlülüğümü yerine getirmediğim takdirde de benden hesabını sormayacak" dedi. 30 Eylül'de sabahın yedisinde bankanın önünde kuyruğa girdi ve yükümlülüğünü yerine getirdi. Bir kesim ise bunu yapmadı. Paraları yurt dışına kaçırdı. deniliyor. "Ben bunu beyan etmem, ben bu kanuna uymam" dedi. Geçen süreçte bazı

nedenlerle bir yıl önce alkışlarla kabul edilen kanun bir yıl sonra tekme tokat değiştirildi. Şimdi o zaman 30 Eylül'de çıkan yasaya inanan, devlete inanan ve yükümlülüğünü yerine getiren insanın suçu ne? Bir daha bu insanlar çıkan yasaya inanır mı? Bankacılık sistemi de aynı.

Uygulama bir yıl ertelendi. Bunlar arka arkaya geldiği zaman taleplerin de önünü arkasını alamazsınız. Önce devlet bir şeye karar vermeli. Vergi almak istiyor mu? İstemiyor mu? Vergi konusunda öncelikle toplu olarak hepimiz vergiden nasıl kurtulalım, nasıl daha az vergi öderim, düşüncesinden kurtulup bunu yurttaşlık görevi kabul ettiğimizde yeterli vergi geliri elde ederiz.